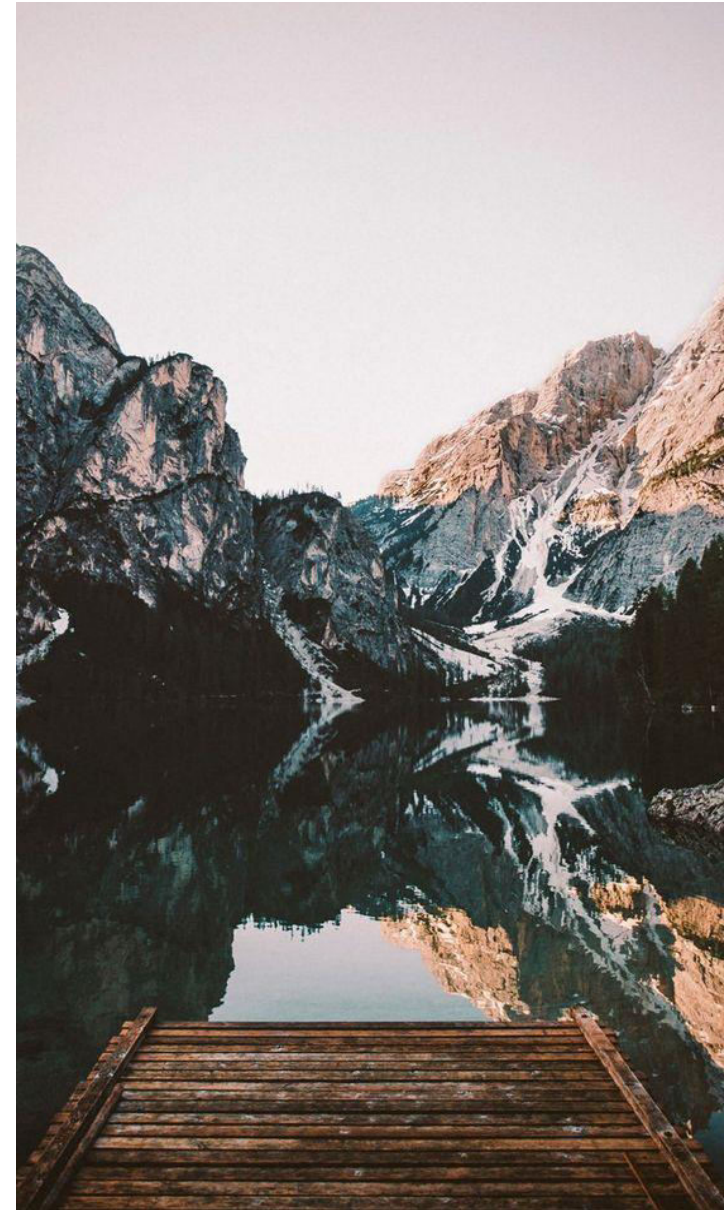

ŽIVOTNA SREDINA I TERENSKA NASTAVA

Pojam **zaštita prirode**, shvaćen uopšteno, podrazumijeva aktivnosti koje se odnose na zaštitu i njegu prirode i predjela, tj. djelimično je sinonim za pojam njege predjela a delimično za zaštitu sredine.

- Sa stanovišta **planiranja predjela** pod pojmom **zaštite prirode** podrazumijevaju se *mjere i aktivnosti* koje *posredno ili neposredno* služe *održavanju i unapređenju* biljaka i divljih životinja kao i zaštiti i unapređenju u cjelokupnom predjelu - njihove *osnove života*.
- Pojam takođe obuhvata zaštitu i unapređenje onih predjela, dijelova predjela i elemenata koji su, prema određenim kriterijumima, izdvojeni kao “*vrijedni za zaštitu*”.

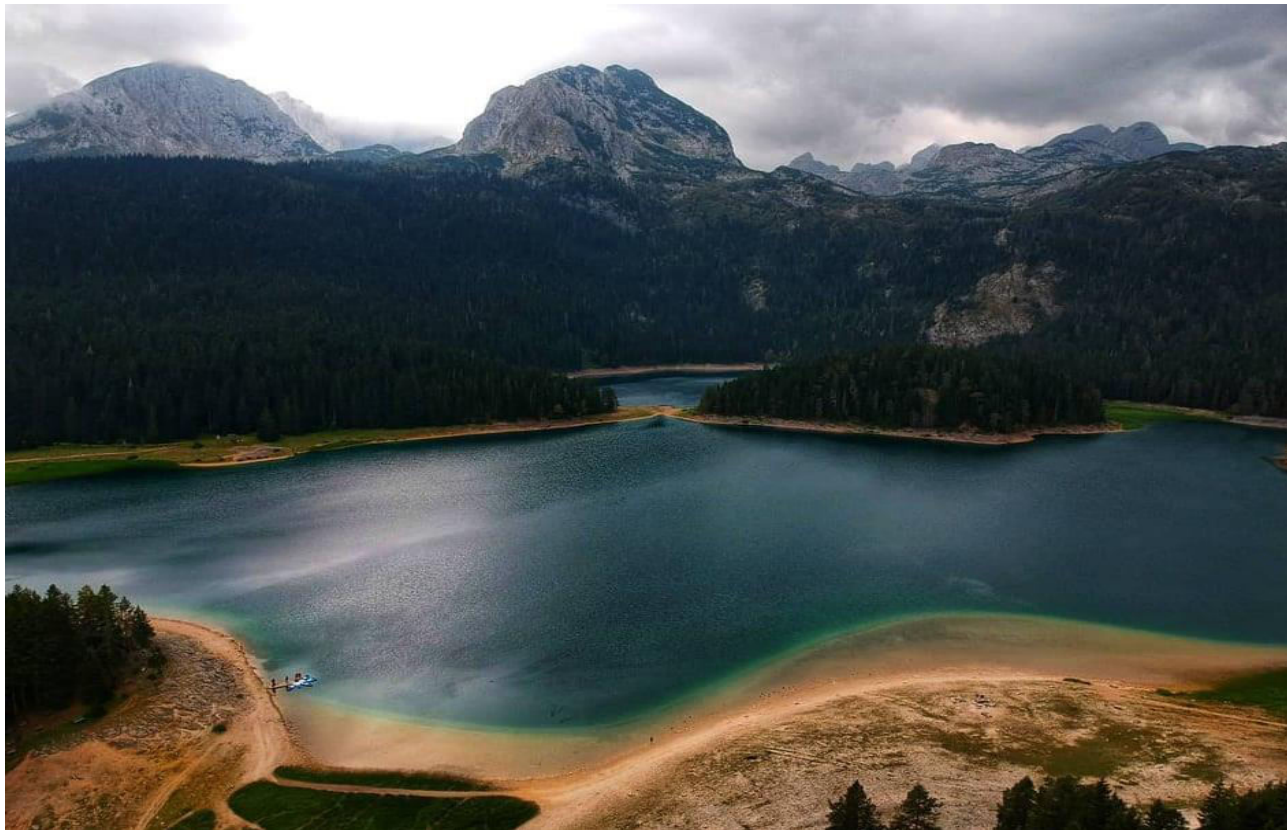

Objekti zaštite prirode

Konkretni predmeti zaštite vrsta i upravljanja staništa su:

- **Individue**, pojedinačne vrste unutar njihovog životnog prostora ili *zaštita vrsta* npr: od obrade, prerade krzna, držanja životinja, izvoza životinja, trgovine.
- **Populacije**, njihov životni prostor (kod životinja: njihov akcioni prostor- "home range") i komponente njihovog životnog prostora
- **Životne zajednice (biocenoze)**, po pravilu, samo pojedini delovi životnih zajednica biljaka i životinja, npr.: vegetacijone jedinice (fitocenoze), zajednice insekata (entomocenoze), ekološki tipovi životnih formi (ptice vlažnih i vodenih područja).

Konkretni predmeti zaštite područja su zaštita biotopa, njega i uređenja biotopa. Zaštita prirode se bazira na opštim kulturnim (naučnim, etičkim i estetičkim) i na privrednim osnovama.

Naučne osnove zaštite prirode

- *Pod naučnim osnovama, se podrazumijeva **značaj zaštite prirode za nauku**. Različite naučne discipline se koriste područjima pod zaštitom prirode za potrebe istraživanja i edukacije.*

*Područja i predjeli pod zaštitom prirode, nacionalni parkovi i parkovi prirode kao i područja zaštite šuma, ubrajaju se u najčešće korišćene prostore za edukaciju, počev od najnižih stepena obrazovanja u školama, do oglednih površina za različita istraživanja iz oblasti bio i geo nauka. Značaj ovih područja za nauku može se uvećati postavljanjem **informativnih centara, staza saznanja i istraživačkih stanica.***

Etičke osnove

Zaštita životinja i biljaka, zaštita celokupnog života na zemlji, **pripada području dobrog vladanja ljudi**. Pravo na život nije ograničeno samo na čovjeka, nego važi za sve organizme.

To pravo na život u slučaju životinja ima posebno značenje, pošto su one bliže čoveku kroz zajedničko biološko-srodničko porijeklo i stoga je socio-etička dužnost njihove zaštite značajnija nego u slučaju biljaka.

Ovdje postoji i moralna obaveza. Biološki visoko razvijene životinje su bliže čovjeku i imaju veći prioritet u etički motivisanoj zaštiti prirode. Etički motivi svojstveni su primitivnim narodima i izraženi su kroz "tabue", "toteme" i dr. Ovi motivi se i danas djelimično mogu naći u etici ponašanja lovaca.

Estetske osnove

- Estetske osnove potiču iz vremena *romantike*, sa početkom *sistematske zaštite predjela i prirode*, što se odražavalo kroz *uljepšavanje predjela i njegu spomenika prirode*. Sve što je prirodno viđeno je kao "lijepo". Taj način posmatranja ne uključuje samo *izvornu* prirodu i predjele, već se odnosi na sve biljke i obuhvata takođe harmonični razvoj kulturnog predjela u smislu "evolucije predjela,,.
- Pojava životinjskog i biljnog svijeta uračunata je u estetici motivisane napore zaštite. Stoga, ptice, leptiri i cveće čine prve kataloge za zaštitu vrsta i u okviru predionih cjelina javljaju se pod pojmom "spomenici prirode". *Prva područja zaštite u svijetu bila su izabrana sa stanovišta estetike.*

Postupci zaštite prirode

Zaštita prirode odvija se:

DIREKTNO - NEPOSREDNO prema četiri osnovne metode:

1. **Stroga zaštita** (održavanje) - konzervirajuća zaštite prirode

2. **Njega i razvoj populacija životinja i staništa biljaka** kao i jedinica predjela naročito u područjima pod zaštitom (upravljanje staništem, zabrane lova ili seče, nega biotopa, menadžment populacijama, vrstama i biotopima) - metoda zaštite prirode bazirana na razvoju i njezi.

3. **Ponovno uspostavljanje (regeneracija)** jednog stanja vrijdnog za zaštitu u razorenim i oštećenim područjima i predionim elementima (Npr. ponovno pošumljavanje, ponovno navodnjavanje) ili u staništima biljaka i životinja (Npr. ponovno naseljavanje, zabrana korišćenja i dr.) - regeneraciona zaštita prirode - zaštita prirode kroz obnovu.

4. **Novo oblikovanje područja, biotopa i elemenata biotopa** - oblikovna ili kreativna zaštita prirode

Glavni instrument zaštite prirode

Zaštita površina i vrsta, prema gore datom pregledu, može da ispuni svoj zadatak kada postoji naučno istražena baza za zaštitu prirode (kvalitativno i kvantitativno), koja se dobija kroz primijenjena istraživanja.

Njegov cilj je, za sve zadatke zaštite prirode:

- postavljanje adekvatne naučne i radne osnove ili baze,
- postavljanje jasnih ciljeva,
- garancija objektivne kontrole rezultata,
- pomoć za izbor načina upravljanja zaštitom prirode i za politiku zaštite
- prirode.

Značajan instrument integralne zaštite prirode je planiranje predjela. Plan predjela u mnogim zemljama sveta obuhvata sve nivoe planiranja i vrste planiranja prostora. U planovima predjela tih zemalja je integriran program zaštite biotopa i program zaštite područja.

- Realizacija zaštite prirode (uključujući zadatke istraživanja i izvođenja planova) zavisi od **značaja koji ona dobija od strane politike jedne zemlje**. To važi za sve nivoe planiranja i upravljanja, ali najviše **na komunalnom, lokalnom nivou**.
- Politika zaštite prirode na lokalnom nivou, u politici opštine, gradova, treba da bude integrisana **kroz zaštitu biotopa**, što je često u konfliktu sa **ekonomskom politikom korišćenja zemlje**. **Stoga istraživanje zaštite prirode ima zadatak stvaranja objektivne podloge za političke odluke**.
- Postavljanje naučne osnove i realizacija zadatka, postavljenih kroz politiku i upravljanje, nije moguća bez pratećeg javnog rada, kao što je *informaciona djelatnost i interpretacija rezultata istraživanja*, kako bi se **dobila podrška javnosti**. Od velikog značaja je i informisanje javnosti o brojnim slučajevima konflikta između zaštite prirode i privrede.

- Zadaci zaštite vrsta i površina mogu se osloniti na osnovna inventarisanja iz oblasti *geo i bio nauka*. Primer za to su: *opisi geomorfološkog bogastva oblika u okviru prirodno - prostornog rasčlanjavanja, vegetaciona ili floristička kartiranja, analiza faune i dr.*
- *Postojeći rezultati* takvih istraživanja ipak *nisu dovoljni*, ni za zaštitu površina, ni za obuhvatanje svih grupa organizama u okviru planiranja na svim nivoima planiranja prostora.

- Istraživanje orijentisano na primjenu, svrsishodno, primjenjuje se van područja zaštite prirode, još i za interese pojedinačnog korišćenja u pozitivnom (lov, ribolov, skupljanje plodova i dr.) i negativnom smislu (odbrana od organizama koji su smetnja korišćenju zemlje).
- Stoga zaštite prirode dobija zadatak da takva inventarisanja, ako ne postoje, sama sprovede. Zbog personalnog i finansiskog razloga, nedostatka kapaciteta za istraživanje, zaštita prirode se, isto kao i biogeografija, ponekad oslanja na dobrovoljna, amaterska istraživanja. Polazi se od toga "bolje ikakvi nego nikakvi podaci".

Plužine

Površina opštine je 852 km² i zahvata krajnji sjeverozapadni dio regije Visoke planine i površi. Opština se granici sa Zabljakom na sjeveroistoku, Savnikom na istoku, na jugu sa opštinom Nikšić, a prema zapadu i sjeverozapadu sa BiH. Granica ide vrhovima Durmitora, Vojnika, Golije, Lebrsnika, Vlasulje, Maglica i Volujaka. Sredinom regije protice rijeka Piva, čiji gornji dio sliva pripada opštini Savnik.

Do drugog svjetskog rata centralno naselje Pive bilo je Goransko, a kasnije tu ulogu preuzimaju Pluzine. 2003 g. u opštini je bilo 4272 stanovnika, a 2011 g. 3246 odnosno 1.140 domaćinstava. Stanovnika muskog pola je 51,32%, dok je zenskog 48,68% . Prosjecna starost stanovništva je 43,7 godina. Naseljenost je 3,8 stanovnika na km², što je u odnosu na ostale opštine najmanja naseljenost u Crnoj Gori. Stanovništvo je pravoslavne vjeroispovijesti.

Prostor opštine Pluzine,geoloski je vrlo slozen. Skriljci i pjescari javljaju se u najnižim djelovima dolina: oko Pivskog oka,Sinjca i na više mjesta gdje su i nastala proširenja u kanjonu Pive i Komarnice. Krecnjaci i rjeđe dolomiti zahvataju najveći dio prostora. Na ravni Brezna ima i jezerskih sedimenata. Na Scepan polju ima i pojava eruptiva.

Reljefno Piva predstavlja proširani sliv rijeke Pive,karakteristican po velikim visinskim razlikama na malom rastojanju. Na sastajalistu Pive i Tare nadmorska visina je 433 m,a na Bobotovom kuku 2523m.

Klima najviše zavisi od reljefnih prilika i dosta je različita od najnižih do najvisih dijelova. Ima karakter umjereno kontinentalne klime sa vlažnim uticajem reljefa planina i dubokih dolina. Na klimu utiče i Pivsko jezero- zime su blage, a ljeta svježija. U Pluzinama koje se nalaze na 710-750 m nadmorske visine su srednje temperature vazduha nešto veće, a na planinama u okolini brzo opadaju sa visinom. Prosječna godišnja količina padavina dosta se razlikuje od kraja do kraja Pive. Veći dio prostiranih površi dosta je bezvodan.

Prostor Pive najvećim dijelom pripada slivlju rijeke Pive.

Pivsko jezero ,vjestacko jezero na Pivi,zahvata njen tok od brane,koja je 2,5 km nizvodno od Mratinjskog potoka,i uzvodno znatan dio toka Komarnice.

Raspored vegetacionih pojaseva je alpkog karaktera. Bujne bukove sume na osojnim stranama planina,cetinarske na visim prostorima,kao i livade i pasnjaci na planinskim površima predstavljaju veliko vegetaciono bogatstvo i ljepotu karakteristčnih pivskih pejzaza.

Piva je od davnina naseljena. O tome svjedoce predmeti koje je covjek koristio za rad i lov pronadjeni u pecini Odmut stari oko 10 000 godina. Stvaranjem vjestackog jezera na rijeci Pivi, pecina Odmut je potopljena. Vise je starih grobalja, "mramorja" ili "grckih groblja" kako ih narod naziva.

Najvazniji kulturni spomenik na prostoru Pive jeste **Pivski manastir**, sa veoma bogatom riznicom, konakom i drugim objektima.

Zemljiste u ravni oko rijeke bilo je istovremeno i najplodniji dio Pive. Dok je u drugim krajevima Pive od zitarica gajena raz i jecam, ovdje je uspijevala pšenica i kukuruz, kao i razno povrće i voće.

U vrijeme turske vladavine ove poljoprivredne površine pripadale su turskimagama, a poslije oslobodjenja od Turske pripadale su bogatijim pivskim porodicama.

Najvažnija saobraćajnica koja prolazi sredinom teritorije opštine je magistralni put Podgorica-Sarajevo koji zajedno sa putevima Pluzine-Trsa-Zabljak, Pluzine-Gacko i lokalnim putevima, omogućava razvoj i korišćenje prirodnih resursa opština : suma, poljoprivredno zemljište, hidro potencijal i prirodne ljepote.

